

SENSORYCZNA WIEŚ OPOLSKA

GOŚĆ Z DYSFUNKCJĄ WZROKU W MUZEUM

projekt edukacyjny w Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu

Katalog projektu edukacyjnego

Sensoryczna wieś opolska – gość z dysfunkcją wzroku w muzeum

Opole, kwiecień-grudzień 2019

Opracowanie: Magdalena Górniak-Bardzik, Aleksandra Kośmicka, Elżbieta Oficjalska, Agnieszka Pawelczyk, Magdalena Lange

Scenariusz, nadzór nad realizacją projektu: Agnieszka Pawelczyk

Współpraca przy realizacji projektu: Fundacja „Szansa dla Niewidomych” w Opolu, Chorągiew Opolska ZHP

Realizacja: Gabriela Bucka, Agnieszka Pawelczyk, Irena Zawadzka, Alicja Ziora

Fotografie: Agnieszka Pawelczyk

Wydawca: Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu
ul. Wrocławska 174, 45-835 Opole
www.muzeumwsiopolskiej.pl

Druk: EPEDruk Sp. z o.o. www.epedruk.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone. Możliwość kopiowania pod warunkiem uzyskania pisemnej zgody wydawcy.

Copyright by Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu
ISBN 978-83-944080-9-1

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury oraz budżetu Samorządu Województwa Opolskiego

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

**[KULTURA
DOSTĘPNA]**

**MUZEUM
WSI OPOLSKIEJ**

INSTYTUCJA KULTURY
Samorządu Województwa
Opolskiego

SZANSA CHANCE
Fundacja Szansa dla Niewidomych
Chance for the Blind Foundation

O MUZEUM SŁÓW KILKA...

Muzeum Wsi Opolskiej jest parkiem etnograficznym, w którym eksponowane są budynki drewniane wraz z wyposażeniem. Zespoły budynków są odtworzone w taki sposób, aby reprezentowały subregion, z którego pochodzą. Sposób tego rozmieszczenia odpowiada geografii regionu, tj. rejon oleski, znajdujący się w północno-wschodniej części Opolszczyzny odtworzony został w północno-wschodniej części skansenu, region nyski – w południowej, zaś opolski – w części centralnej. Dzięki temu można zauważyć różnice i podobieństwa w rozwiązaniach architektonicznych i wyposażeniu obiektów z różnych części regionu. Poszczególne subregiony oddzielone są od siebie „kurtynami”

zieleni, czyli pasami drzew i krzewów. Budynki zgrupowane są w zagrodach, tworzących zespół ogrodzonych budynków użytkowanych przez rodzinę. Zagroda stanowi całość pod względem mieszkalnym i gospodarczym, dlatego w jej skład obok domu wchodzi budynki gospodarcze – stodoły, spichlerze i chlewy (na Śląsku chlewami [chlywami] nazywano też stajnie i obory). Oprócz zagród odtworzono kościół, obiekty przemysłu wiejskiego (wiatraki, młyn wodny, kuźnia), budynki użyteczności publicznej (szkoła, sklep, karczma) oraz duże spichlerze dworskie. Informacje praktyczne dotyczące dostępności muzeum znajdują się na stronie www.muzeumwsiopolskiej.pl.

SENSORYCZNA WIEŚ OPOLSKA

— gość z dysfunkcją wzroku w muzeum

W 2019 r. Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu zrealizowało projekt edukacyjny pt. „Sensoryczna wieś opolska”, który miał na celu wyrównanie szans osób niewidomych i słabowidzących w dostępie do kultury, poprzez wykorzystanie kompensacji sensorycznej. Zadanie dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury oraz budżetu Samorządu Województwa Opolskiego.

CHAŁUPA Z KUP (1844 r.)

Gospodarstwo chałupnicze – region opolski

Wzniesiona została w 1844 r. Data ta potwierdzona jest wyciętym napisem w belce na zewnętrznej stronie ściany szczytowej: „Josef Koszyk Risowoł A Budowano Roku 1844”.

Wewnątrz chałupy z Kup odtworzono międzywojenne mieszkanie i warsztat wiejskiego krawca cechowego, tzn. należącego do cechu rzemieślniczego. W pomieszczeniu z prawej strony zorganizowano warsztat krawiecki – miejsce pracy, przyjmowania zleceń, przymiarek. Wyposażenie warsztatu

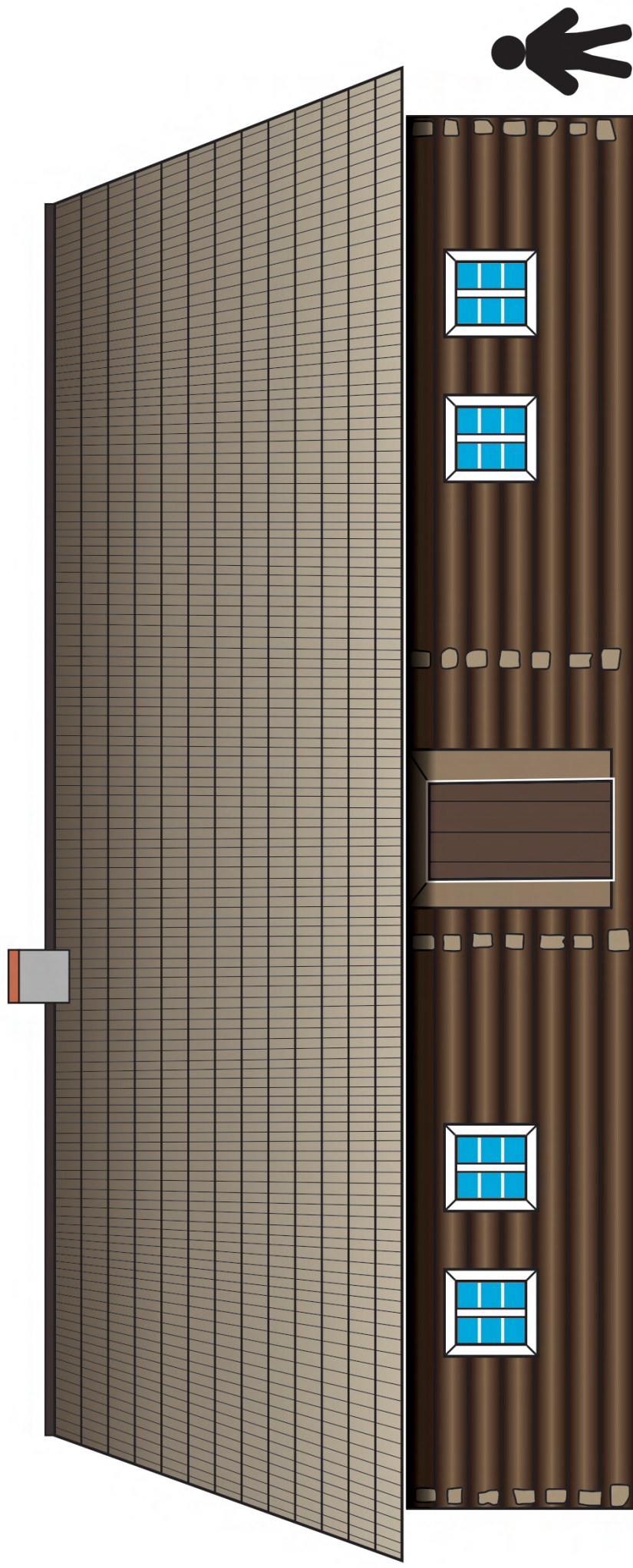
stanowią maszyny do szycia, stół krawiecki, na którym krojono i prasowano materiał, manekin służący do przymiarek, duże lustro, specjalny piecyk, na którym grzano żelazka, regały z belami tkanin i wiele innych narzędzi i przyborów potrzebnych do wykonywania rzemiosła krawieckiego.

Po lewej stronie sieni w mieszkaniu krawca znajduje się pokój jadalny, tzw. jadalka, pełniący funkcję pokoju gościnnego. Został on wyposażony w elegancki komplet dębowych mebli fornirowanych z masywnym bufetem z nastawą, szafką – pomocnikiem, stołem i wyściełanymi krzesłami. Ozdobę ścian, na wzór miejski, stanowią reprodukcje obrazów o tematyce świeckiej,

tz. landszafty. Za pokojem gościnnym znajduje się niewielka sypialnia.

Jest to budynek zrębowy z dwuspadowym dachem krytym gontem. Wnętrze budynku podzielone jest na sień, kuchnię znajdującą się za kominem, oraz symetrycznie położone izby i komory po obu stronach sieni.

Chałupa z Kup, 1844 r.

Dwie kobiety odczytujące tyflografikę
chałupa z Kup, 1844 r.

**Mężczyzna badający dotykiem maszynę do szycia
chałupa z Kup, 1844 r.**

CHAŁUPA Z BUDKOWIC (1812 r.)

Gospodarstwo chałupnicze – region opolski

Na jednej z belek stropowych izby wycięta jest data budowy i napis: „Roku Pańskiego 20 Lipnia 1812 Meister Simon Mikosch Fundator Mates Wollnij”.

Chałupa z przelotową sienią składa się z części gospodarczej po prawej stronie wejścia i izby z komorą po lewej stronie. W części gospodarczej pierwsze z pomieszczeń przeznaczone było dla konia, w drugiej komorze i sieni prezentowane są narzędzia i wyroby koszykarskie, związane z prowadzeniem

przez gospodarzy drobnej działalności rzemieślniczej – wyplatania koszy, kufrów i innych przedmiotów z wikliny. Najciekawszym obiektem w obszernej izbie jest niski trzon pieca chlebowego, do którego palenisko znajduje się w kominie. Duży, nietypowy przypiecek przebudowany prawdopodobnie w pierwszych latach XX w. wykorzystywano jako miejsce do spania dla starych gospodarzy.

Na ścianie izby, nad oknem bliźniaczym, zawieszono półkę – listwicę, która służyła jako „wystawa” malowanych talerzy, nie używanych do spożywania posiłków. Niewielki kredens, tzw. polica, służył do przechowywania naczyń

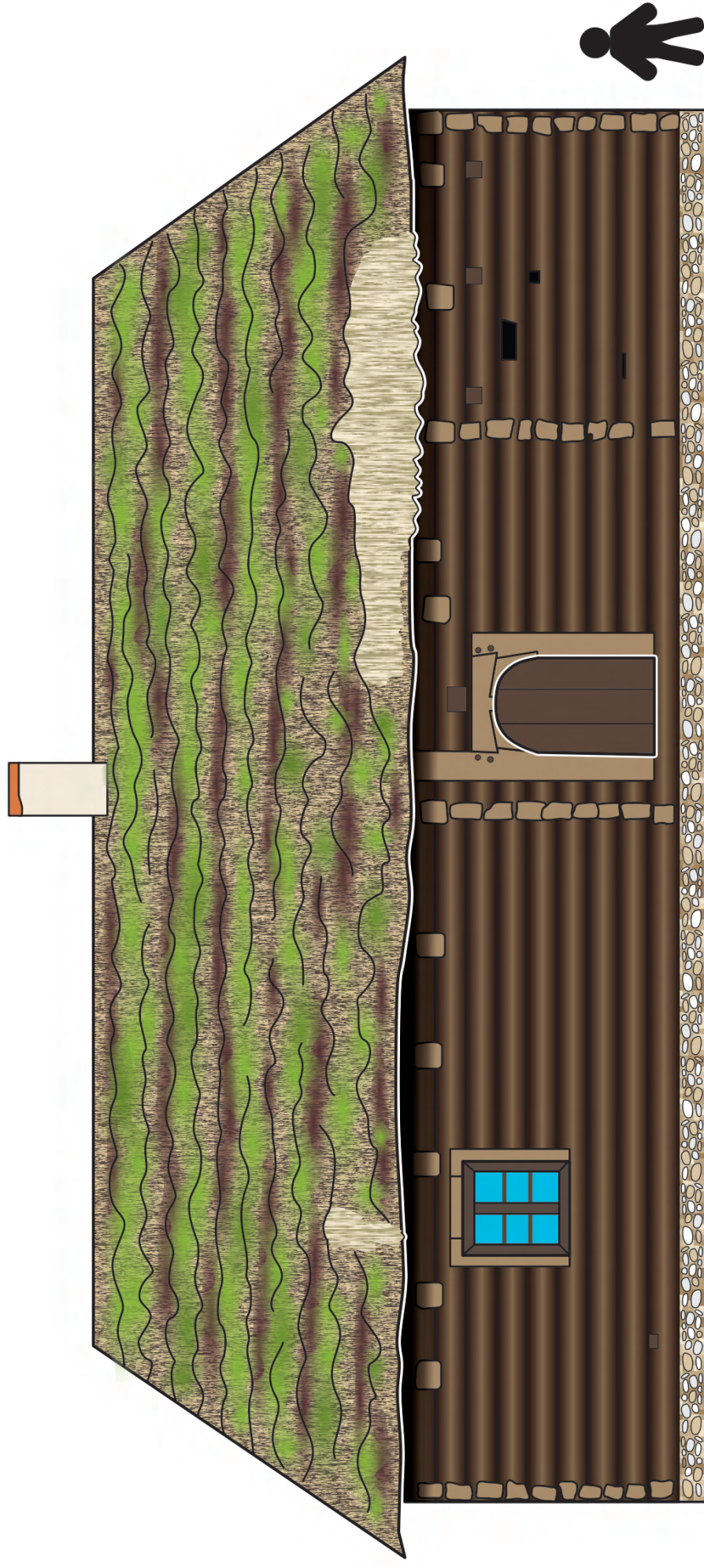
przy czym bardziej reprezentacyjne naczynia stawiano na półkach nastawy. Wśród naczyń używanych w domu na uwagę zasługują garnki kamionkowe, tzw. buncloki.

Trzy kobiety odczytujące tyflografikę
chałupa z Budkowic, 1812 r.

Chałupa z Budkowic, 1812 r.

CHAŁUPA Z DĄBRÓWKI DOLNEJ (1827 r.)

Gospodarstwo gburskie – region opolski

Do chałupy wchodzimy poprzez niskie, drewniane zdobione ukośnymi klepkami, łukowate drzwi. Sień jest mała, podłoga wyłożona jest kamieniem, dużą jej część zajmują schody prowadzące na strych. Po prawej stronie znajduje się izba dzienna, zwana od koloru ścian wyłożonych pociemniałym drewnem, izbą czarną. Najwięcej miejsca w pomieszczeniu zajmuje umiejscowiony po lewej stronie piec kuchenny połączony z piecem piekarskim, który służył do ogrzewania, gotowania, pieczenia oraz oświetlania izby.

Posiłki przygotowywane były w rozmaitych garnkach, które znajdują się na piecach, na żeliwnych trójnogach, pod którymi rozpalano niewielkie ogniska. Dym odprowadzany był poprzez tzw. baby do komina. W izbie po przekątnej do pieca, w tzw. kącie świętym, ustawiony jest stół wraz z dwoma ławami i dwoma krzesłami, nad którym na ścianie zawieszono krucyfiks oraz obrazy o tematyce religijnej. Pod ścianą, naprzeciwko pieca kuchennego znajduje się drewniane łóżko, przykryte pościelą z białego płótna zdobionego niebieskim, drobnym wzorkiem. Za pomieszczeniem kuchenno-dziennym znajduje się komora, w której przechowywane są

sprzęty gospodarstwa domowego, dużych gabarytów, które nie mieściły się w izbie np. beczki, niecki do wyrabiania ciasta chlebowego, maselnica, prasy do serów, magielnica.

Po lewej stronie sieni znajduje się druga izba mieszkalna, z której mieszkańcy domostwa korzystali tylko podczas ważnych uroczystości rodzinnych, obchodzonych świąt lub wizyt ważnych gości. Ściany izby są wybielone i dlatego nazwano ją izbą białą. W rogu po prawej stronie znajduje się duży, ceglany, otynkowany na biało piec służący do ogrzewania pomieszczenia. Obok pieca umiejscowione jest odrębne stanowisko na palenisko

do oświetlania izby szczapkami drewna. Po przekątnej do pieca, w rogu pomieszczenia ustawiony jest drewniany stół z dwoma ozdobnymi ławami oraz krzesłami, przykryty białą, ozdobioną koronką serwetą. Na ścianie nad stołem zawieszono cztery święte obrazy, podkreślające ważne znaczenie tego miejsca. Na wprost drzwi, nad bocznym okienkiem znajduje się zawieszona półka, tzw. polica, na której gospodyni wyeksponowała swoją najpiękniejszą ceramikę – malowane w kwiatowe, kolorowe wzory talerze oraz dekoracyjne kubeczki i szklaneczki. Pod oknem ustawiono piękną, drewnianą, malowaną na niebieski kolor skrzynię, dodatkowo ozdobioną

od frontu malowanymi w żółte i czerwone kolory kwiatami. Druga skrzynia znajduje się na bocznej ścianie, obok łóżka i jest w kolorze zielonym, również od frontu ozdobiona malowanymi na żółto i niebiesko kwiatami. Skrzynie te to tzw. skrzynie wianne, które wypełnione strojami, biżuterią i pościelą wносиła jako swoje wiano żona gospodarza. Łóżko jest drewniane, posiada ozdobne elementy, pościel jest przykryta haftowaną w niebieski wzorek kapą. Po lewej stronie przy drzwiach znajduje się malowana na zielono szafa ubraniowa, która w ówczesnych czasach, ze względu na skromną garderobę jaką posiadali mieszkańcy wsi była wielką rzadkością.

Za pomieszczeniem mieszkalnym znajduje się komora składająca się z dwóch części.

W jednej z nich, po lewej stronie, gospodarze przechowywali warsztat tkacki, z którego korzystano w okresie późno jesiennym i zimowym. Po prawej stronie komory znajduje się maleńka izdebka z zaścielonym białą pościelą łóżkiem oraz drewnianą kołyską dla małego dziecka. Na ścianach nad łóżkiem zawieszono obrazy z wizerunkami świętych. Prezentowana mieszkalna chałupa należy do zagrody, która ze względu na zażyłość właściciela, nazywana jest zagrodą gburską.

Chałupa z Dąbrówki Dolnej, 1827 r.

**Kobieta podlewająca
grządkę w ogródku
chałupa z Dąbrówki
Dolnej, 1827 r.**

**Uczestnicy zajęć
pracujący w przy-
domowym
ogródku
chałupa z Dąbrówki
Dolnej, 1827 r.**

**Mężczyzna
pompujący wodę
ze studni
chałupa
z Dąbrowki Dolnej, 1827 r.**

**Zwiedzający wy-
konujący prace
ogrodnicze,
chałupa
z Dąbrowki Dolnej
1827 r.**

CHAŁUPA Z KARMONEK NOWYCH (1876 r.)

Gospodarstwo zagrodnicze – region oleski

Jest przykładem budynku mieszkalno-gospodarczego. Takie łączenie domu z oborą czy stodołą było często spotykane w małych XVIII i XIX – wiecznych gospodarstwach średniozamożnych. Zbudowana w konstrukcji zrębowej w 1876 r., o czym informuje data budowy wycięta na jednej z belek stropowych w izbie. Chałupa jest podzielona wewnątrz na sień, izbę, komorę i oborę, do której wykonane jest osobne wejście prowadzące z podwórza. W sieni znajduje się komin z komorą do wędzenia. W izbie wymurowany jest piec do pieczenia chleba z otwartym paleniskiem tzw. wielouk.

W oborze urządzony został warsztat. Są w nim przedstawione urządzenia i narzędzia związane z wykonywaniem zawodu kołodzieja – rzemieślnika wytwarzającego wozy gospodarcze i bryczki. Znajduje się tu drewniana tokarka do toczenia piast, czyli osi kół, urządzenie służące do przytrzymania materiału w czasie jego obróbki tzw. kobylice, siekiery, młotki, ciosła, a także różnego rodzaju piły, dłuta i świdry stolarskie.

Chałupa z Karmonek Nowych, 1876 r.

Grupa zwiedzających idąca w kierunku
chałupy z Karmoniek Nowych z 1876 r.

Uczestnicy zajęć poznający pasiekę
ule, XIX/XX w.

PASIEKA — ULE (XIX/XX w.)

Gospodarstwo zagrodnicze — region oleski

Została założona w sadzie śliwowym. W pasiece znajduje się kilka rodzajów uli - kłodowe wykonane z wydrążonych pni, skrzynkowe ocieplone matami słomianymi oraz unikatowy ul z płaskorzeźbą tzw. ul „twarzowy”. Wszystkie zostały nakryte gontowymi daszkami zabezpieczającymi je przed opadami. Pasieki znajdowały się najczęściej poza obrębem zabudowań, w miejscu osłoniętym przed wiatrem.

